

voorkomen als
werker. Wat er
tot, wijl ik het
de vragenbus
hijnt het ook al

echter, dat de
enkele hand

genoeg?
at hij de daps
de.

zijn eigen wan

Telegraaf" heb

in geschreven
met mijn naam
ogische beschou
in om over het
mij aan.

men algemeen
r maakt.

redacteur van
de Vragenbus
wijze ook een
Telegraaf"

enikelen in „Het

sch Maandblad"
ze richting! —

een artikel in

en Bavinck toe
indpunt in een
ke pers voorlich
ingd, dit besluit

ingenomen.

de zijn roeping
n verfoochenen
earen nitsluitend
e nooit anders
n kennen.

lan ook niet op
zijn ze niet ge
de ik ontving
het Calvinisme
voor de moes
en?

uden.

heerlijk Calvi

elkome gelegen

de uitnodiging

Gereformeerde

prizen, ik zou

werd gedaan om

ggen — „Blanke

te spreken over

op rekenen, dat

at ik lang zou

verleiding bren

schouwburg te

eid te schrijven

aan, onze men

de liberale pers

te?

et!

geestig als de

degelijke „Re

oud aanbevelen

oedienen, welke

maar van des

derd, goed anti

rop wijzen zal

eft aan te ho

maar van onze

erd wantrouwen

HEPP.

N.

het geloofsleven

ren het onder

D. een vraag

en veel grooler

plaats, die het verstand, in onderscheiding van
en in verband met gevoel en wil, in ons zieleven
heeft; en die een verhandeling zou eischen, zóó
breed als we in deze rubriek niet geven kunnen.

Is daarom erg gelukkig, dat de vrager tusschen
haakjes een toelichting laat volgen, die bewijst,
dat hij heel wat anders, in elk geval heel wat
minder wenscht dan zijn vraag doet denken.

Hij laat volgen: „Ik heb hier het oog in 't bijzonder
op het toetsen van ons geloofsleven aan de be-
vinding der heiligen in de H. Schrift, alsook op
de kenmerken-prediking. Wat is uw oordeel daar-
over? Mogen wij langs dezen weg o.m. tot een
sluitrede of conclusie komen?”

Wat onzen vrager bezig houdt raakt dus wel,
als ik het zoo eens noemen mag, de verstandelijke
zijde van het geloofsleven; doch dan niet over haar
volle breedte, maar uitsluitend in één bepaalde
functie. En dan wel de functie, die bestaat in ons
toetsen van eigen innerlijk leven aan wat we ge-
woon zijn „kenmerken van genade” te noemen.
Nu is ook zóó het veld, waarop onze broeder
me verzoekt zijn gids te willen zijn, groot genoeg.
Doch als ik me strikt houden mag aan de be-
grenzing, die hij zelf maakte, kan ik hier wel de
ruimte vinden voor het verlangde antwoord. Ik
houd me dan maar niet op bij de vraag, of de
toetsing waarover het hier gaat enkel een ver-
standelijke werking onzer ziel is, en of —
en in hoever dan — niet ook het gevoelend en
het willend zieleleven erin betrokken zijn. We
kunnen dat laten rusten. In elk geval toch is de
werking der ziel daarbij in hoofdzaak van verstan-
delijken aard.

Om nu verder te komen, moeten we beginnen
met de vraag te stellen, wat we ons denken als
het voorwerp der toetsing waarover we het heb-
ben zullen, m.a.w. wat getoetst moet worden.
Onze vrager laat ons daarover wel wat in het on-
zekere. Hij spreekt van het toetsen „van ons ge-
loofsleven”. Doch dat toetsen kan tweërlei gelden:
het kan gelden de echtheid van wat we ons
geloofsleven achten, en ook de gezondheid
ervan.

Bij het eerste gaat het over onzen staat; bij
het tweede over onzen welstand.

Vrager denkt naar 'k vermoed, aan het eerste.
'k Vermoed dat, huiten wat hij-zelf schrijft om, op
grond hiervan, dat we steeds, zodra er sprake valt
van zelf-toetsing en zelf-beproeving, zoo goed als
uitsluitend denken aan bepoeving van onzen ge-
nadestaat. Zelfs bij de regelmatig terugkeerende
zelfbeproeving vóór de viering van des Heeren
Avondmaal, ben ik overtuigd, dat verreweg den mees-
ten niets anders voor den geest staat. En 'k ben
er niet gerust op, dat onze voorbereidings- of proef-
predikaties daar geheel onschuldig aan zijn.

Een jammerlijk misverstand en, erger nog, een
ernstige aanklacht.

Het eerste, omdat er bij ons nog o zooveel
haperen kan — ook wat betreft de rechte zielsge-
stalte voor het ontvangen van het H. Avondmaal —
al is het niet onzen staat voor God in orde.

Stand en staat waren onze oude „Praktizjns”
dan ook gewoon goed uit elkander te houden.

En het laatste, omdat het van ergerlijke zelfzucht
getuigt, dat we ons wél bekommeren over den
staat, maar niet of tusterst weinig om den stand
onzer ziel.

En huiten dit alles blijkt de zonde ook hier weer
dwaasheid; want Gods kinderen zouden heel wat
minder blootstaan aan aanvechtingen en twijfelin-
gen omtrent hun staat, zoo ze meer acht gaven
op en waakten over den stand hunner ziel.

Doch, ik mag hier niet verder op ingaan.

Dat ik er me even bij ophield, had zijn reden
niet alleen in een bedenkelijke praktijk, maar ook
in de toelichting van de mij gestelde vraag.

Want ze sluit zich, naar 't me toeschijnt, bij
deze praktijk aan.

Dat: „Mogen wij langs dezen weg o.m. ook tot
een sluitrede of conclusie komen?” doet me den-
ken, dat ook vrager zich den staat en niet den
stand als voorwerp denkt van de toetsing, waar-
over hij schrijft.

Nu, laat me dan, met me-zelf en met anderen,
ook hem opwekken, niet enkel te vragen naar
de echtheid, maar óók en niet minder naar de
gezondheid van ons geloof en ons geloofsleven.
Laat er ons van verzekerd zijn, dat zijn echtheid
overtuigender blijkt zal, naarmate zijn gezondheid
minder te wenschen overlaat, en dat, omgekeerd,
uit zijn gebrek aan gezondheid heel wat twijfelingen
aangaande zijn echtheid bij ons opkomen.

Doch hiermee bedoel ik geen oogenblik af te
dingen op het recht en de waarde van onze zelf-
beproeving ten aanzien van onzen genadestaat.

Niemand, die oprecht werd voor God en tegen-
over zichzelf, en in wiens hart de Heilige Geest
waarschijnlijk beklemmering werkte over zijn eeu-
wige behoudenis — of de vraag naar zijn genade-
staat werd hem levensvraag.

Levensvraag — stellig.

Want wat is ze?

Is ze het koude redeneeren en het kille reke-
nen, waarmee praatchristen bij zichzelf vaststelt
— want deze uitkomst staat tevoren bij hem vast —
dat hij „lieve kenteekentjes” en „zalige kenmerk-
jes” — dat zijn hij hem, met al zijn praten van

onmacht en verdoemelijkheid, in den grand niets
anders dan zooveel vromigheidjes — genoeg in
zich vindt, om in het kringetje van „het volkje”
óók een woordje mee te mogen spreken?

Neen, dat is de caricatuur, dat is het spotbeeld
ervan.

De vraag naar onzen genadestaat — dat is de
vraag waarmee de heiligheid en de gerechtigheid
Gods uit de donkerten van dood en eeuwigheid
op ons afkomen: zijt ge verzoend met uw God;
weet ge u gerechtvaardigd in Christus; en, in plaats
van een kind des verderfs, een erfgenaam des
eeuwigens levens?

Vragen, die dan weer allerlei andere vragen in
zich sluiten: of ons berouw over de zonde wel
oprecht is, of we wel waarlijk door het geloof
ons betrouwen op Christus stellen, en in Hem op
de genade Gods, en op Gods belofte in het Evan-
gelie; of we, in vijandschap tegen de zonde en in
helde tot onzen God, de kenteekenen dragen van
een oprecht geloof en van wedergeboorte uit den
Heiligen Geest, en zooveel andere.

Dat met deze en dergelijke vragen een geloovige
zich gedurig omtrent zijn genadestaat te beproeven
en te toetsen heeft, zal wel niemand ontkennen.
Het Woord onzes Gods wekt er ons zelfs met
zooveel woorden toe op.

Niet alleen rechtstreeks in een vermaan als dat
van den Apostel Paulus tot de Corinthiërs in 2
Cor. 13: 5: „Onderzoek u zelve of gij in het geloof
zijt; beproeft u zelve. Of kent gij u zelve niet, dat
Jezus Christus in u is? tenzij dat gij eenigszins
verwerpt zijt”; doch ook indirect in woorden
als 1 Joh. 3: 14: „Wij weten, dat wij overgegaan
zijn uit den dood in het leven, dewijl wij de broe-
ders liefhebben”, 1 Joh. 4: 13: „Hieraan kennen
wij, dat wij in Hem blijven, en Hij in ons, omdat
Hij ons van Zijn Geest gegeven heeft”, en tal
van andere plaatsen.

Onze Belydenisschriften spreken ervan o.a. in
den Heidelb. Catechismus Zondag 32, als het daar
heet, dat de geloovigen o.m. ook hierom goede
werken hebben te doen, „dat ook bij zich zelve
van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij”,
en in de Dordtsche Leerregelelen Hfdst. I, par. XII,
als daar beleden wordt, dat de uitverkorenen van
hemne eeuwige en onveranderlijke verkiezing ter
zaligheid verzekerd worden, niet „als zij de verbor-
genheden en diepten Gods curieuselijk doorzoeken,
maar als ze de onfeilbare vruchten der verkiezing,
in het Woord van God aangewezen (als daar zijn:
het waar geloof in Christus, kinderlijke vreeze Gods,
droefheid, die naar God is over de zonde, honger
en dorst naar de gerechtigheid, enz.) in zichzelf
met een geestelijke blijdschap en heilige verneming
waarnemen”. Zie ook ons Avondmaalsformulier.

Hiermee heb ik reeds mijn oordeel gegeven over
wat br. B. „kenmerken-prediking” noemt; ten min-
ste als hij daarmee bedoelt een prediking, die
gedurig maant tot zelfbeproeving en zelf-toetsing
aan het Woord.

Als het Woord-zelf er toe opwekt en er leiding
bij geeft, kan geen prediking daarzonder volle be-
diening des Woords zijn.

Denkt br. B. daarbij echter aan een prediking,
die opgaat in het voorhouden en aanleggen van
„kenmerken”, dan is ze stellig nog minder volle
bediening des Woords. Ze zou een prediking van
den christen zijn, in plaats van van den Chris-
tus.

Overbodig te zeggen, dat we in deze zelfbeproe-
ving ten opzichte van onzen staat voor God, te
doen hebben met één der teederste dingen waartoe
we geroepen worden, en waarin ons méér dan bij
iets anders heilige omzichtigheid voegt. En dat geldt
dan in de eerste plaats den toets dien we ons
aanleggen.

Br. B. denkt daarbij, naar 't schijnt, uitsluitend
aan „de bevinding der heiligen in de H. Schrift”.

Dat is, zeer zeker véél te eng genomen.

Behalve de bevindingen der heiligen, die we ove-
rigens maar voor zoo klein een deel kennen — en
dat geldt dan in hoofdzaak nog alleen voor de
Psalmdichters — komen hier óók in aanmerking
alle levensopenbaringen bij de vromen des Ouden
en Nieuwen Testaments, voorzooover ze
vruchten des Geestes waren.

Dat laatste moet er met veel nadruk aan toe
gevoegd, omdat er in wat de Schrift ons van Gods
heiligen boekte, ook allerlei is, dat geen vrucht
des Geestes, maar werk des vleeschs was.

Ook de levensopenbaring der heiligen moet daar-
om op haar beurt getoetst aan den proefsteen dien
we ons-zelfen hebben aan te leggen.

Daarom is het veiliger met onze kerken, in het
zooeven aangehaalde uit de 5 Artikelen tegen de
Remonstranten, alleen van „de onfeilbare vruchten
der verkiezing, in het Woord van God aangewezen”,
als van den beslissenden keursteen, te spreken.

En of we dan, naar B. vraagt, uit deze kenteek-
enen van genade, tot een sluitrede of conclusie
mogen komen?

Zonder twijfel. Schriftuurplaatsen als 1 Joh. 4: 13
bewijzen dit overtuigend.

Trouwens, waartoe anders zou dergelijke toet-
sing van onszelf aan de vruchten des Geestes,
anders dienstig zijn?

Alleen — laat ons niet vergeten, dat we hier
zijn op het terrein der bijzondere genade, en wel

meer bepaald op dat van de verzegeling der ge-
loovigen, en dat die verzegeling en verzekering van
Gods kind het werk is van den grooten Trooster
onzer zielen: den Heiligen Geest; dat we daarom
niets vorderen met het opmaken van onzen staat
bij manier van een rekensom; en dat de wettige
conclusie, die alleen onze ziel vastheid en zeker-
heid kan geven, vrucht is van de in onze zelf-
beproeving invloeiende genade van den Heiligen
Geest.

Het is de Geest onzes Gods en Hij alleen, die ons
uit zijn werkingen en vruchten in ons, van onzen
genadestaat vermag te verzekeren.

En alleen de zelfbeproeving, die geschiedt onder
het biddend zoeken van zijn leiding, geeft daarom
hope van waarachtigheid en zekerheid.

V.

K. F.

LITERATUUR EN KUNST.

Dr Eugène van Oye †

Een dezer dagen is op zeer hoogen leeftijd, 86
jaren oud, tijdens een processie te Ghistel, over-
leden de Vlaamsche dichter Dr Eugène van Oye,
geneesheer te Ostende.

Tot de in ons land algemeen bekende Vlamin-
gen behoorde hij niet; zijn werk moet trouwens
tot een vorige periode der Vlaamsche kunst gere-
kend worden. Maar wel is hij een historische figuur
in de Vlaamsche letterkunde, in tweeërlei opzicht,
zelfs en als zodanig willen we hem een „In Me-
moria” wijden, nu hij in den Vlaamschen grond,
dien hij zoo van heeler harte liefhad, is ter ruste
gelegd.

Eugène van Oye verdient in de eerste plaats onze
aandacht als een der laatste overgebleven leerlingen
van den Vlaamschen Grootmeester, Guido Gezelle.
Met Hugo Verriest en Karel de Gheldere behoorde
hij tot de meest geliefde jonge vrienden van Ge-
zelle uit diens besten tijd, zijn leeraarschap te Rous-
selaere. Door den buitengewonen invloed van den
meester tot enthousiasme gebracht voor de poëzie
en voor de eigen zoete Vlaamsche tale, bleef van
Oye, toen hij student in de medicijnen te Leuven
geworden was, en ook later als arts te Ostende,
liefhebber en beoefenaar van de dichtkunst. En heel
zijn leven onderhield hij de oude vriendschap met
zijn schoolmakkers van Rouselaere, bleef hij ook
met hen — en in 't bijzonder met Hugo Verriest —
in geestelijk contact.

Van Oye is derhalve een van die figuren, die in
de eerste plaats genoemd moeten worden, als het
gaat over „het wonderjaar” van Gezelle, 't jaar
1859, dat met gulden letteren in de Vlaamsche
letterkunde-historie staat opgeteekend. Een van hen,
die als jongeren de betekenissen verstaan hebben van
den eenvoudigen priester-dichter, maar vooral ook,
die door hun aanhankelijkheid, hun liefde, hun
geestdrift Gezelle hebben bezielde en diens arbeid
voor hem zelf tot een dagelijksche verkwikking heb-
ben gemaakt. Verriest vertelt, dat van Oye Gezelle's
gedichten lezen kon, als deed deze het zelf en dat
het een genot was, hem te hooren spreken over
en voordragen uit het werk van den meester, zoo-
dat hij na zijn vertrek uit Rouselaere propa-
gandist in woord en daad was van de richting, die
Gezelle hem gewezen had. Letten we dan op de
bijzondere betekenis die Gezelle heeft gehad voor
de Vlaamsche dichtkunst en voor het geheele
Vlaamsche leven, dan is het duidelijk, dat Van
Oye, die in het werk van Gezelle met heel zijn
ziel heeft meegeleefd, een historische figuur is in
de Vlaamsche literatuurgeschiedenis.

Maar nog een tweede element komt daarbij.

In latere jaren, na den oorlog, is Van Oye ook
martelaar geweest voor zijn Vlaamsche liefde. Be-
schuldigd van activisme, is hij gevangen gezet en
voor de rechtbank gedaagd. Wel werd hij vrijge-
sproken — men herinnert zich misschien hoe Hugo
Verriest zijn vorige verdiediger was — maar hem
werd toch het lidmaatschap van de Koninklijke
Vlaamsche Academie ontnomen, een bejegening,
die hij nimmer heeft kunnen vergeten en die zijn
laatste levensjaren heeft verdouwd. De oorzaak,
dat men verdanking jegens hem koesterde, was
ongetwijfeld gelegen in de openhartigheid, de wei-
nig omzichtige vrijmoedigheid, waarmee hij voor
zijn Vlaamsche gevoelens uitkwam en juist daar-
door heeft hij betekenis gehad in het geding, dat
in de geschiedenis der Vlaamsche letterkunde van
de laatste jaren zulk een voorname plaats heeft
ingenomen.

Zoo is dus Eugène van Oye een historische
figuur, wiens naam verbonden is en blijft aan
de krachtige openbaring van den Vlaamschen geest,
die de Vlaamsche letterkunde der laatste eeuw
heeft bezielde.

Als dichter, we zeiden het reeds, behoorde Van
Oye tot de oudere periode, die van 1870—1890.
Zijn poëzie is een naklank van de toen reeds
uitbloeiende romantiek. Daarom ook is er een sterk
dramatisch element in, zooals zijn „Balders dood”
en „Godelieve van Ghistel” (z'n bekendste werk)
bewijzen.

Leerling van Guido Gezelle betoont hij zich vooral
in z'n lyrische poëzie. Daaruit spreekt liefde tot
en bewondering voor de natuur, erfenis ongetwijfeld

van den diep-verreeden meester. Soms hooren we trouwens in zijn gedichten den klank van Gezelle's vers.

Zoo in het dichtje:

'k Minne den vogel, die vliegt en vliegt
zonder te vragen waarheen!
'k Minne den wind, die waait en wiegt
zonder te weten waarheen!
'k Minne de bloem, die buigt en nipt
zonder te zien alwaar...
Biddend zucht mijn hert — en het zwijgt:
of ik een bloemeken waar!

Wel missen we hier die wondere muzikaliteit, die Gezelle's poëzie zoo betoverend maakt, maar er is toch in den gang en den bouw iets, dat aan Gezelle herinnert. En zulk een overeenkomst vinden we herhaaldelijk.

Toch is Van Oye niet een mat navolger van den meester, zonder eigen inspiratie. Dat leeren we uit een gedichtje van Gezelle zelf.

In een van zijn bundels zegt hij n.l. tot zijn leerling dit:

Ik heb u kind gekend,
u knape en man zien worden;
ik heb u 't woordenzweerd
en zien en helpen gorden:
't verrast mij niet, 't verheugt
dat ik met lauwerblaau
uw zegepraalend beeld
gekroond zie voor mij staan.
Gekroond zoo niet met wat
snelkroonende andren vlechten,
gekroond met 't geen gij zelf
gewonnen hebt al vechten;
gekroond met eigen moed,
volherding en dat één,
dat gij zijt, Dichter, gij
mijn kind, gij zelve alleen!

Hier blijkt ook duidelijk de waardeering, die Gezelle had voor Van Oye's werk, als diens eigen werk.

Bovendien, er was een groot verschil tusschen den meester en den leerling. Gezelle was niet een droomer, maar een scherp opmerker, wien de schoonheid van het kleinste natuur-leven opviel en die aan geen enkele openbaring van het scheppingswonder voorbijging. Van Oye daarentegen was wel een droomer; tot hem sprak meer de algemeene impressie van de natuur en daar rondom spinnen zich zijn eigen gedachten en gevoelens. Hij leefde niet, als Gezelle, in het concreet aanschouwen, maar in zijn eigen, ideale wereld. „Al wat er van de wezenlijke wereld in hem binnendringt", schreef Verriest, „wordt herschapen, hervormd, omkransd, ompereld door zijn fantasie, die naar boven wil, omhoog, in zijne ideale wereld."

Dit groote verschil stempelde natuurlijk ook de poëzie zelf. Gezelle's dichtjes zijn altijd scherp-onleidend: ze beelden de werkelijkheid; Van Oye's poëzie is veel minder doorzichtig, omdat ze niet de natuur, maar zijn natuur weerspiegelen. „Daarom hangt een droom", zegt Verriest tekenend, „Hij dicht zijn zelve; — zoo hij is. Zijn binnenste doet hij weerklinken in zijn vers."

Heel duidelijk komt dit b.v. uit in Van Oye's bundel „Vonken en stralen". Deze bevat gedichten uit den tijd toen Van Oye als medicus aan het front verkeerde, in den Fransch-Duitschen oorlog van 1870. En daarin voert de boventoon zijn fantasie, zijn droom, ondanks het feit, dat hij midden in de meest rauwe werkelijkheid leeft.

Van Oye's poëzie is dus vóór alles persoonlijk van karakter. Dit verschil met Gezelle's kunst heeft uiteraard ook den invloed van heider werk bepaald. Gezelle is geweest en steeds meer geworden de christelijke dichter bij uitnemendheid, van betekenis voor alle tijden en elk geslacht — Van Oye's werk bleef tot een bepaalden kring beperkt en draagt het stempel van een bepaalde periode.

Maar alszoodanig is die poëzie dan ook zeker van waarde. Ze weerspiegelt den Vlaamschen geest, die in den droomer leefde, en is, ook wat haar religieusen inhoud aangaat, Vlaamsche-kunst van het goede soort.

Daarom gedanken wij in den overledene een man, die, zeker in de eerste plaats een figuur van historische betekenis is geweest, maar toch ook stellig kunstenaar; „geen volksbekende, geen volksbeminde dichter", zegt Verriest, „maar een dichter".

C. T.

PERS-SCHOUW.

Onbevredigende bevrediging.

Indien de ernstige menschen onder de aanhangers van Dr Geelkerken kennis nemen van de zeer breede argumentatie, die de tegen zijn anti-kerkelijke actie zich keerende pers tegen zijn standpunt ontwikkelt, en daarnaast zich eens de vraag voorleggen, hoe op al die dingen geantwoord wordt door hem en zijn pers, dan moeten zij hun indruk in het allergunstigste geval wel samenvatten in het woord „onbevredigende bevrediging". Want er wordt niet veel gedaan aan ernstige weerlegging. Prof. Lindeboom schrijft in „De Wachter":

Van al de lange redeneeringen van Dr Geelkerken c.s. is dit zeer opmerkelijk, en voor geheel die „bezwaaarden"-beweging waarlijk kenmerkend, dat daarin ont-

breekt elke poging tot weerlegging van het Dogmatisch-Exegetisch Rapport, door de Synode met algemeene instemming aanvaard.

In gehijken zin vraagt Dr Kouwenhoven in het „Leidsch Kerkbl.":

Worden de argumenten dezer verschillende schrijvers nu door bezwaarden of anderen weerlegd? Wordt stelling tegenover stelling geponeerd, en met deugdelijke argumenten gestaafd? Hoogstens bemerkt ge dit op een enkel kerkrechtelijk punt, waarin wederzijds met een beroep op verschillende citaten van prof. Rutgers en anderen gewerkt wordt. Maar overigens redeneert en schrijft men langs elkander heen. Elke week komt men weer met dezelfde punten aandragen, alsof die nog nooit tegengesproken zijn.

Ja, wel het kerkrecht. Heden de wijsbegeerte, morgen het Oostersch licht, overmorgen het kerkrecht. Vandaag Kant, morgen Jeremias, overmorgen Voetius.

„Doch de gemeente late zich door dit alles niet van de wijs brengen."

Zij luistere naar de stem van de „Amst. Kerkbl.":

Maar hoofdzak is en blijft de groote vraag inzake de afwijking van de Belydenis, waaraan dr Geelkerken schuldig staat met alle anderen, die zich nevens hem stellen tegenover de Synode van Assen.

Dat blijft de zaak, die door ons op den voorgrond moet worden geplaatst, omdat het daarbij gaat om het fundamentele artikel in onze kerken.

Laat een ieder dat wel in het oog houden. Met eene zeer begrijpelijke taktiek zoekt men dit te verdoezelen.

Niet graag zou ik ieder, die over het kerkrecht spreekt, van het volgen van een zekere „tactiek" verdenken. Maar dat er bij meer dan één wel zoo iets is, valt m.i. kwalijk te loochenen. Terwijl men begon met exegese en Schrift, daar is nu alles kerkrecht und kein Ende.

Maar wezenlijk bezwaarden kunnen toch niet zoo gauw tevreden gesteld worden? Zij zullen niet graag op punt 2 overgaan, als punt 1 niet eerst afgehandeld is. Ik stel me voor, dat de ernstige bezwaarden zeer onbevredigd zullen zijn, omdat, die hen leiden, altijd weer wat nieuws aansnijden, zonder eerst de argumenten over de andere, voorgaande kwesties, te beantwoorden.

Niets nieuws onder de zon.

Hoezeer evenwel de bestrijding der Synode van den hak op den tak springt, één ding blijft iedereen dag weerkeeren: de Synode is ROOMSCH.

Dat woord past te allen dage; want het komt zoowel bij de leerstellige vraag te pas (traditie, binding, vaststelling van exegese, afkondiging van een nieuw dogma) als bij de kerkrechtelijke vraagpunten (hiërarchie, inquisitie, machthebbers etc.).

„Niets nieuws onder de zon", zegt nu daaromtrent Prof. Kuyper in „De Heraut":

Ook Deputaten, die door de Generale Synode van Assen werden aangewezen om van advies te dienen, wanneer Kerkeraden of Classen zich in moeilijkheden bevonden in verband met de quaestie-Geelkerken, hebben dit wel ondervonden. Hoewel die Deputaten niet anders te doen hadden dan raad te geven en de besluiten der Synode toe te lichten, werden ze al spoedig voorgesteld als drie Groot-Inquisiteurs, die Nederland doortrokken om op ketterijacht te gaan. Zelfs spraken van erger dan de Spaansche inquisitie, een overdrijving die het pikante van de vergelijking wel iets deed te loor gaan. Want van de folterbanken, waarmede de Spaansche inquisitie de verdachten tot bekentenis dwong, en van de schavotten en brandstapels, waartoe de ketteren veroordeeld werden, kon toch in ernst niet worden gesproken. Heel veel zullen Deputaten zich van deze beschuldiging dan ook wel niet hebben aangetrokken. Want nieuw is ze niet. De libertijnen, die van geen leertucht in de Kerk wilden weten, hebben drie eeuwen geleden precies dezelfde beschuldiging tegen onze Kerken ingebracht. Het ins inquisitienis, het recht van onderzoek of een predikant wel trouw was aan de Belydenis, kreten ze uit voor een „vernieuwing der Spaansche Inquisitie". „Zulk een woord, merkt Dr H. Schokking op in zijn „De leertucht in de Gereformeerde Kerk in Nederland" blz. 276, sloeg dan in; hij het groote publiek kon zulk een gepeperde uitdrukking dienst doen om het streven der kerkelijke vergaderingen verdacht te maken." Maar, zoo laat hij er op volgen, „de kerk liet zich daardoor niet van haar stuk brengen en hield vol, dat zij 't recht had omtrent de leer harer eigen dienaren zich te vergewissen."

En wederom: „niets nieuws onder de zon", merkt Dr Douma van Britsum op in het „Gron. Kbl.", als hij spreekt over Balthasar Bekker en diens: „De Vaste Spyse der Volmaakten" (1670):

De voorrede van het boek was ook niet bepaald vrouwenwekkend. Daarin geeft Bekker van de rechtzinnige theologen, met verven die nog wel gebruikt worden, het volgende niet vleiende portret: „(sy) 't hert niet hebben om enige spreuk of leere der H. Schrift anders uit te leggen, als na de regelen van hunne Scholastique... Theologie... soo dwingense den sinder Schriften na hun eigen hoofd... Maar die beter gevoelen, die beklagen deswegen den staat der kerken, dat men so doende plat uit op syn paapsch de Gereformeerde Leere drijft: want van den beginne ist also niet geweest. Men plagh 't seer euvel te nemen, dat die van de Roomsche Kerke d' Oudvaders, de Canones, en d' Autoriteit der Kerke, en de samenstemminge van de menigte tot regelen namen, om de H. Schrift uit te leggen. Maar nu doen dat d' onsen ook al flijntjes na". Inderdaad, er is niets nieuws onder de zon. De bezwaarden

over de Asser besluiten kunnen 't Bekker niet verbeteren.

Roomsch, paapsch, pauselijk. „Niets nieuws onder de zon".

Van Schokking, Kromsigt, Hoedemaker, Haitjema.

We hoorden zooveel, hoe Prof. Kuyper een gepeperd woord van Dr Schokking aanhaalde. Het klonk nogal leertuchtelijk en lachte wat om de klacht over pauselijke Synodes. Wie nu evenwel hopen mocht, dat de naam Schokking kalmeerend werken zou op de thans op Assen vergramde geestverwanten van Dr Schokking, vergist zich grootelijks. Prof. Haitjema b.v. weet heel secuur, dat Assen het Schriftgezag heeft aangerand en Dr Kromsigt verzekert, dat Assen ook te ver ging. Laatsigemoede heeft zelfs een vraag aan de Synode; het adres van de vraag komt er minder op aan. Hij geeft het volgende raadsel op (in „De Geref. Kerk"):

Met het oog daarop zouden we reeds nu tot hen, die zich zoo gaarne op „de zintuigelijke waarneming" beroepen (de empiristen en rationalisten dus, die alleen leven bij de breedtelijn en niet, of althans niet genoeg naar onze meening, bij de dieptelijn) en die ook zoovele vragen hebben gesteld aan Dr Geelkerken, deze vraag eens willen richten:

Kunt gij, die het zoo precies weet, ons ook zeggen, of in de boomen van het Paradijs ook doode takken zijn geweest en verdorde bladeren, zooals wij die in de ons omgevende, „zintuiglijk waarneembare" boomen opmerken?

Willen onze lezers vast eens over deze vraag nadenken? We hopen haar op onze reorganisatievergadering ter sprake te brengen. Ieder voelt wel, naar we meenen, de portie ervan. We doen haar heusch niet voor de aardigheid alleen.

Verscheiden lezers vragen mij, hier over te schrijven. Ik antwoord: laat Dr Kromsigt maar vragen. Denk ik aan Prof. Buytendijk, dan zeg ik: (‘t is ook maar een „vraag") is 't soms ressentiment? Toornen de heeren tegen Assen, om te ontkomen aan het knagend verwijt, dat ze zelf niets anders kunnen geven? En denk ik aan Dr Lingbeek, die de trouwe broeders in de Herv. Kerk vergelijkt met den leeuw, die in het net verward is, en die nu maar hopen moet op de ratten, die het net zullen stuk knagen, dan vraag ik: is 't misschien weer ressentiment, omdat de ratten zelfs nog te langzaam knagen?

Zoo staan daar Prof. Haitjema, die Assen om dogmatische redenen een wereldsche vergadering vindt, en Dr Kromsigt, die het om kerkrechtelijke redenen ook zoo ziet. Prof. Haitjema heeft althans, zooals onze lezers weten, de manier, waarop in Assen geargumenteerd werd, „wereldsch" genoemd in het slot van zijn studie over Barth. Prof. Grosheide nu haalt Hoedemaker er bij, in zijn recensie in „De Heraut":

Met dat laatste hoofdstuk, getiteld: „Karl Barth en de theologie in Nederland", ben ik het minst eens. Dat komt natuurlijk, omdat Haitjema Hoedemakerian is en ik Kuyperiaan ben. Maar dit durf ik ook zeggen, als Prof. Haitjema Kuyper begrepen heeft, dan heb ik hem niet begrepen. Wat H. in Barth bewondert, het komen van de praktijk tot de theologie van het woord, het afkeerig zijn van alle Godskenis in abstracto, het beoefenen van de theologie met bewogen ziel onder den open hemel, dat alles geldt van Kuyper in den volsten zin des woords. Dat Kuyper de theologie verzakelijkt heeft, onken ik, gelijk ik beweer, dat Kuyper, door uit te gaan van de gedachte, dat de theologie als object had niet God zelf, maar de kennis van God, meer dan iemand onder de negentiende eeuwse theologen de oogen geopend heeft voor de absolute majestelt Gods. Haitjema is ook niet blijk in de beoordeeling van Kuypers leerlingen. Dat er, zeg b.v. onder de mannen van wetenschap, die lid van een Gereformeerde Kerk zijn, worden aangetroffen met neo-Kantiaansche sympathieën, onken ik niet, maar die zullen zich geen Kuyperianen noemen. Evenmin moet men, om de waarde van Kuypers gedachten te beoordeelen, gaan bij hen, die hem alleen maar weten na te praten, maar men moet bij hen wezen, die bewust voortbouwend op den grondslag door Kuyper gelegd, zelfstandig verder gaan. Dat zijn de eigenlijke leerlingen.

Zoo geeft Hoedemaker nog wel stof ter overweging, maar Assen dan toch ter nadere overweging. Gene is zilver, deze is goud. Wie alleen bij Hoedemaker blijft staan en van de „overweging" tot de „nadere overweging" niet gelukkiglijk voortschrijdt, die kan gemakkelijk met zijn eigen vrienden geslagen worden. Want dan moet Dr Kromsigt, eer hij over Assen refereert in den stijl van Hoedemaker—Haitjema, nog eens bedenken, dat de overweging eens Hoedemakers hem allereerst om zijn eigen Synode kon doen worstelen. De Haagsche Synode immers kan niet genezen worden met de ongeldig verklaarde recepten van Assen? En wat Hoedemaker aangaat, Dr Kaajan, in zijn reeds eerder gemeld twistgesprek haalt Hoedemaker aan. Men leze in de „Utr. Kerkbl.":

Canonicus. Dus, gij stelt onze Synode te Assen met de Haagsche Synode op één lijn?

Dialecticus. Ja. Beide Synoden schorsen en zetten maar af, dat het zoo daverd. De Asser Synode is krank aan den levenswortel, zou Dr A. Kuyper zeggen.

Canonicus. Man, ge weet niet wat ge zegt. Heel de Synodale Organisatie is tegen Christus, zoo sprak eens Dr Hoedemaker.

Juris
zulke ding
Canonicus
Dr Ph. J.
Juris
den voor-
sedert is
Canonicus
niet veran-
haar oer-
geen mac-
dringen.
Synode is
Dr Ph. J.
Philos.
Prinsteres
tisch schen-
Canonicus
een vrie-
tionair
heid gele-
noch in 13
ganisatie
zei eens b-
Anti-Chri-
voor de S-
Panta-
loos, dat g-
Diale-
waarom g-
Canonicus
aan de A-
zuster van

Alzoo sp-
dan zegt
Hoedemaker
zegt: in na-
Maar Hoe-
de Haags-
Zoodat
recepten
cijn te zoe-
En de
En de
dingen en
overschrijd
moed mis-
Lingbeek
de ratten
de rat en
en dat dat
slecht is
knagen.
Waar
Assen is
zijn grimm-
hebben to-
zelf hopen
knabbelem-
land, is
geweld?

B
Prof. Ha-
en smeedt
nen tegen
waardeerit-
pelijk wil
via Barth-
een Geref-
toogen".
recensie:

Missch
de inleid
komen v-
jong-Zwi-
van ieder
met Dr
heid uit
voor Du-
dat een l-
noodig h-
ge het al-
gen wille
voor alle
eigenwill-
like idea
komt, ni-
Prof. H.
Barth he-
bij het g-
boek. Da-
driftig o-
Was dat
niet waat
tegenover
tegenstell-
keerd, on-
Karl Ba-
men, is t-
loog en d-
geleken,
lijking w-
geredene-
in de stof-
viteit (bl.
kwestie v-
wetensch-
meel-ver-
verstand.

Prof. H
veel Bart
vergelij-
heid biedt
ander juis-
te halen.